

Nr 274.

Av herr **Nihlfors m. fl.**, om utredning rörande samordningen mellan tjänstepension och folkpension för statliga befattningshavare m. fl.

Alltsedan 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente för statstjänstemän trädde i kraft har för dessa tjänstemäns del förelegat en samordning mellan tjänstepension och folkpension, som under årens lopp väckt en allt större irritation. De pensionerade befattningshavarna, som uppnå 67 års ålder, få i samband med att de erhålla folkpension vidkännas en minskning av sin tjänstepension med 792 kronor per år. Motiven för denna s. k. samordning äro för de flesta pensionärer mer eller mindre okända. Den uppfattningen har därför blivit allmän, att folkpensionen på sätt och vis frånhändes dessa personer. Även om denna uppfattning blott till viss del är riktig, vilket här nedan skall påvisas, äro vi förstående för att effekten av denna samordning i mycket vida kretsar blivit sådan som här antytts.

I korthet skall nedan erinras om bakgrunden och motiveringen för samordningen mellan folkpension och tjänstepension.

1945 års lönekommitté redovisade följande i sitt betänkande: »Tjänstepensionsunderlagen borde i princip avvägas till belopp motsvarande två tredjedelar av slutlönerna på 2-ort. Å pensionerna skulle rörligt tillägg utgå enligt samma grunder som bli gällande angående tillägg å lön, — — — Hänsyn borde emellertid tagas till den blivande folkpensioneringen. I vilken utsträckning och på vilket sätt samordning av folkpension och tjänstepension skall ske och vilken inverkan folkpensionen bör ha på tjänstepensionsbeloppen bör göras till föremål för särskild utredning, vid vilken även motsvarande förhållande på den allmänna arbetsmarknaden bör beaktas.»

Genom bemyndigande av Kungl. Maj:t tillsattes den 7 september 1946 tre sakkunniga, som antogo benämningen 1946 års pensionssakkunniga. I sitt den 31 december samma år dagtecknade betänkande redovisas till en början att personalrepresentanterna vid förhandlingar med de sakkunniga hävdade, att den med 1945 års lönekommitté träffade uppgörelsen icke innefattade något bindande medgivande från tjänstemännens sida om minskning av tjänstepensionsunderlagen med hänsyn till folkpensionen. Pensionssakkunniga förklarade för egen del, att uppgörelsen finge anses innebära, att det ändrade ekonomiska läge, som uppkommit för pensionstagarna genom de förhöjda folkpensionerna, icke kunde fränkännas inflytande på den blivande avvägningen av tjänstepensionsnivån. Pensionssakkunnigas uppgift

förklarades vara, att »söka genomföra en viss för såväl statsverket som de anställda godtagbar jämkning av de sammanträffande förmånernas totala storlek».

Det nya pensionssystem, som den 1 juli 1947 trädde i kraft, innebär, att pensionstagarna ha att räkna med två skilda pensionsunderlag — ett före 67 års ålder och ett efter. Före 67 års ålder utgör pensionsunderlaget 2/3 av slutlönen på 2-ort, minskat med belopp, som motsvara en från 67 års ålder utgående årlig pension på 200 kronor. Reduktionen av tjänstepensionen blir vid denna utgångspunkt för t. ex. 50 års pensionsålder 55 kronor och för 65 års pensionsålder 139 kronor. Man har emellertid fastställt avdraget till 107 kronor i genomsnitt för alla pensionsåldrar.

Det ansågs fördelaktigt för befattningshavarna, att de totala pensionsbeloppen (tjänstepension plus folkpension) bleve åtminstone i stort sett oförändrade under hela tiden efter uppnådd pensionsålder. Om en utjämning inte hade ägt rum, skulle pensionsförmånerna bli lägre till 67 års ålder för att då höjas med det belopp som erhålles i folkpension. För att åstadkomma en så gott som lika pensionsnivå före och efter 67 års ålder beslöts, att tjänstepensionen skulle utökas med ett efter försäkringstekniska grunder bestämt belopp, kallat utjämningstillägg, vilket kan anses utgöra ett förskott på folkpensionen. Utjämningstillägget har beräknats till följande belopp, svarande mot 792 kronors ålderspension (egentligen 800 kronor, men 792 är jämnt delbart med 12) efter 67 års ålder:

för pensionsåldern	55 år	kronor	298: —
»	»	60 »	» 403: —
»	»	63 »	» 486: —
»	»	65 »	» 550: —.

Detta utjämningstillägg gjordes i varje lönegrad lika för alla pensionsåldrar, med undantag för 50 år, och inräknades i tjänstepensionsunderlaget. En kollektiv utjämning mellan olika grupper gjordes, vilket i viss mån inom varje lönegrad gynnar befattningshavare med lägre pensionsålder på bekostnad av dem med högre pensionsålder. De sakkunniga framhöllo också, att det ur rättvisesynpunkt skulle ha varit mest naturligt att välja ett system med skilda pensionsunderlagsskalor för de olika pensionsåldrarna. De administrativa besvärligheterna härmed ansågos dock vara för stora.

Det är uppenbart, att det nu gällande tjänstepensionssystemet och dess samordning med folkpensionen innebär orättvisor. Till en del ha även de sakkunniga pekat därpå. Olika pensionsunderlagsskalor hade varit erforderliga för kategorier med olika pensionsåldrar. Ur principell synpunkt måste dock den allvarligaste kritiken riktas mot att reducering av tjänstepension skett beroende på att folkpension utgår. *Denna reducering innebär ju ett brott mot principen om pensions oantastbarhet.* Slutligen har vid genomförandet av 1947 års reglering av tjänstepensioneringen icke beaktats, att tjänstepensionerna tidigare voro beräknade till 2/3 av bruttolön

under det att de nuvarande pensionerna äro beräknade på $\frac{2}{3}$ av *nettolön*. Om inte denna förändring hade genomförts i samband med en allmän reglering, hade det nya systemet inneburit en relativ nedpressning av pensionsbeloppen.

Såsom inledningsvis framhölls, har sammankopplingen av tjänstepension och folkpension och vad detta fört med sig skapat en stark irritation bland pensionstagarna. Man har frågat sig, om det inte skulle vara möjligt att taga upp samordningen till omprövning, särskilt som nyligen avtal slutits mellan Stockholms stad och de kommunalanställdas organisationer om en pensionsreglering, som *icke* innebär en dylik samordning.

Ytterligare en omständighet kan anses göra det angeläget att nu utreda problemkomplexet på nytt. Vi åsyfta det förslag som den 29 december 1950 avgavs av 1948 års pensionsålderskommitté. Enligt detta förslag, som f. n. är föremål för remissbehandling, skulle fixa pensionsåldrar ej längre finnas, utan vissa pensioneringsperioder från ett till tre år införas. Om beslut skulle kunna fattas härom, måste enligt vårt förmenande dessförinnan företagas en utredning om den så omstridda samordningen med folkpensionen. 1946 års pensionssakkunniga ha också uttalat, att en omräkning bör ske av pensionsunderlagsbeloppen för den händelse en mera allmän eller omfattande ändring av pensionsåldrarna skulle bliva beslutad, och detta med hänsyn till det sätt, varpå pensionsunderlagen beräknats.

Under hänvisning till vad ovan anförts få vi anhålla,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer, att en förut-sättningslös utredning snarast måtte igångsättas rörande samordningen mellan tjänstepension och folkpension för statliga befattningshavare och icke-statliga befattningshavare pensionerade i statens pensionsanstalt.

Stockholm den 26 januari 1951.

Folke Nihlfors.

Sven Gustafson
i Göteborg.

Bengt Sjölin.

John R. Andersson.

Gerda Höjer.

Margit Vinge.

Sigfr. Nordkvist.

Brita Elmén.

Nils Nestrup.

Paul Bergstrand.

A. Widén.

Rut Ager.

Edith Liljedahl.

Daniel Wiklund
i Stockholm.

Y. Häckner.

Ragnhild Sandström.